

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อ ส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กุลธิดา อติลักษณ์ศิริ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

*Corresponding Author E-mail: kulthida.cru@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน 2. พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน 3. ศึกษาการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียนไปสู่การปฏิบัติ 4. ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) แนวทางการบริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามกรอบ POLCE ผสานวงจร PDCA เป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด สภาพปัจจุบันของการบริหารอยู่ในระดับ “มาก” โดยด้านการนำและการอำนวยการสูงที่สุด แต่การจัดระบบและทรัพยากรต่ำที่สุด ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้าน ซึ่งให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารเชิงโครงสร้างที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ (2) องค์ประกอบของรูปแบบ พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก เงื่อนไขความสำเร็จ และแนวทางนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งสะท้อนความครบถ้วนขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาเชิงมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนพื้นที่สูง (3) ผลจากการนำรูปแบบไปใช้ พบการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกใน 4 มิติ ได้แก่ ครู นักเรียน โรงเรียน และชุมชน โดยครูมีบทบาทเชิงรุกในการออกแบบกิจกรรมบูรณาการ นักเรียนแสดงศักยภาพด้านการคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันเพิ่มขึ้น โรงเรียนมีระบบบริหารที่ชัดเจนขึ้น และชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในกระบวนการจัดการศึกษา (4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ในระดับ มากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่ารูปแบบสามารถแก้ปัญหาเชิงระบบได้จริง ผู้เรียนมีทักษะด้านนวัตกรรมอยู่ในระดับ มาก โดยทักษะการทำงานร่วมกันสูงที่สุด รองลงมาคือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การเรียนรู้แบบบูรณาการ; ทักษะด้านนวัตกรรม; บ้านขาหย่างพัฒนา

*

Received: 2025-11-27, Revised: 2026-01-29, Accepted: 2026-02-02

A Participatory Management Model for Developing Integrated Learning Activities to Enhance Students' Innovation Skills at Ban Khayaeng Phatthana School, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

Kulthida Adilucksiri

The director of Ban Kha Yaeng Pattana School, Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

*Corresponding Author E-mail: kulthida.cru@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: (1) examine administrative approaches for developing integrated learning activities to enhance students' innovation skills; (2) develop a participatory management model to improve such activities; (3) investigate the model's implementation in practice; and (4) evaluate its appropriateness and utility within the context of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The findings were as follows: (1) Regarding administrative approaches, it was found that participatory management based on the POLCE framework integrated with the PDCA cycle represented the most suitable approach. The current administrative condition was rated at a "high" level, with leadership and facilitation scoring the highest, while system and resource management scored the lowest. The desired conditions, however, were rated at the "highest" level across all domains, indicating a need to strengthen structural administrative systems that supported systematic collaboration. (2) The developed model comprised five key components: principles, objectives, systems and mechanisms, success conditions, and implementation guidelines. These components reflected comprehensive elements of participatory school management and demonstrated applicability in highland school contexts. (3) The implementation of the model resulted in positive changes across four dimensions—teachers, students, the school, and the community. Teachers adopted more proactive roles in designing integrated learning activities; students demonstrated enhanced creativity and collaborative skills; the school established clearer administrative systems; and the community became more actively engaged in educational processes. (4) The evaluation of the model revealed that its appropriateness and usefulness were rated at the "highest" level. Experts confirmed that the model effectively addressed systemic issues, and students' innovation skills were found to be at a "high" level, with collaboration skills ranked highest, followed by creative thinking skills.

Keywords: participatory management; integrated learning; innovation skills; Ban Khayaeng Phatthana School

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญความท้าทายใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และโครงสร้างสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ความรู้และทักษะในอดีตไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีสมรรถนะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของ “ทักษะด้านนวัตกรรม” อันมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างทุนมนุษย์คุณภาพสูงในอนาคต การพัฒนาทักษะดังกล่าวต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือปฏิบัติ เชื่อมโยงความรู้ และสร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตจริง

สำหรับประเทศไทย นโยบายการศึกษาแห่งชาติและกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ โดยเน้นการสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เน้นการบูรณาการข้ามสาระ เช่น การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) การเรียนรู้เชิงโครงการ (Project-based Learning: PjBL) และการเรียนรู้ตามแบบสร้างสรรค์ (Pattern-based Learning: PtBL) จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงและเกิดนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้หลากหลายด้านเข้ากับสถานการณ์จริง เกิดทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติให้สำเร็จในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น โรงเรียนพื้นที่สูง โรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องการรูปแบบการบริหารที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างจากบริบททั่วไป

โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ได้แก่ อาข่า ลาหู่ ลีซอ และไทยภูเขา ซึ่งมีวัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิตแตกต่างกัน ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนมีเอกลักษณ์เฉพาะ ต้องอาศัยการจัดการศึกษาแบบมีความเข้าใจบริบท วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ทางโรงเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ยังเผชิญปัญหาหลายประการ ได้แก่

1. ความจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี
2. ความพร้อมของครูในการออกแบบกิจกรรมบูรณาการ
3. ขาดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นระบบ
4. ความท้าทายในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน-ผู้ปกครอง-ชุมชน
5. ความแตกต่างทางภาษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนชาติพันธุ์

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการยังไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับความคาดหวังในด้านทักษะนวัตกรรมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่สนับสนุนวงจรการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบวางแผน ระบบนิเทศ ระบบติดตามผล และระบบประเมินผลอย่างเป็นระบบตามแบบแผนการบริหารคุณภาพ (PDCA) (โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา, 2566)

ด้วยเหตุนี้ “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Management) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถตอบโจทย์สถานศึกษาในบริบทพื้นที่สูงได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ได้มีบทบาทร่วมกันตั้งแต่การวางแผน การออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล ตลอดจนการสะท้อนผลหลังการดำเนินงาน แนวคิดนี้ช่วยสร้าง

ความผูกพัน (Engagement) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) และความร่วมรับผิดชอบ (Collective Responsibility) ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ากับแนวคิดการจัดการคุณภาพสถานศึกษา เช่น POLCE (Planning–Organizing–Leading–Controlling–Evaluation) และ PDCA (Plan–Do–Check–Act) จะช่วยให้การบริหารจัดการมีความเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน สามารถติดตามผลและปรับปรุงต่อเนื่องได้ เหมาะกับการนำไปใช้พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปได้ว่า โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนามีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ตอบสนองบริบทพื้นที่สูง ที่สามารถสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญยิ่ง ทั้งในฐานะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และในฐานะเครื่องมือสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา
3. เพื่อศึกษาการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีมุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยอาศัยกรอบแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบและการสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร ด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1.1 สำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็น ในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา

1.2 ศึกษา แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน

1.3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา

1.4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

2.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ทั้ง 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.1 สสำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็น ในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน (โรงเรียนบ้านขาหย่างพัฒนา) จำนวน 186 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง มาได้ 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งได้มีการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีค่า I.O.C อยู่ที่ 1 ทุกข้อรายการ และมีการทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .987 วิธีการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 ศึกษา แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน ในขั้นตอนนี้ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม, แบบสังเกต และ

แบบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของเครื่องมือ โดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน (โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา) จำนวน 186 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง มาได้ 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา

1.4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

2.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลหลัก คือ เอกสาร ตำรา นโยบาย คู่มือ ฯลฯ และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก 1.1-1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในระดับนโยบาย ระดับวิชาการ และ ระดับปฏิบัติเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดประชุมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้ เป็นการนำรูปแบบฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดย นำไปทดลองปฏิบัติจริง ในโรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา (พื้นที่วิจัย) ในปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมระดมสมอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการประชุมระดมสมอง และ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ในขั้นตอนนี้จะมีการประเมิน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน 2) การประเมินการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการของครู 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ โดยแยกประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ 1) การประเมินทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน เก็บข้อมูลจากนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ผู้ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวน 103 คน 2) การประเมินการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา ที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 10 คน 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 65 คน และ 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของครู แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ แบบประเมิน ความเหมาะสม และ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยฉบับนี้นำเสนอเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) แนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 พบว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนาพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” และ “มากที่สุด” ตามลำดับ โดยสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การนำและการอำนวยการ (Leading) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดระบบและทรัพยากร (Organizing) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้านของกระบวนการบริหารตาม POLCE มีระดับความคาดหวังสูง ด้านที่พึงประสงค์สูงสุดที่สุด ได้แก่ การกำกับติดตามและประเมินผล

เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์กิจกรรมให้ชัดเจน 2) การจัดระบบและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 3) การออกแบบกิจกรรมบูรณาการให้มีความเชื่อมโยงกับผู้เรียนพื้นที่สูง

จากผลการศึกษาทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน ซึ่งพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะแนวทางในการบริหารไว้อย่างหลากหลาย ได้แก่ 1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม เพื่อไปสู่การเกิดแผนพัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่ตอบสนองต่อบริบทจริงและใช้ข้อมูลเป็นฐานการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ 2) การจัดองค์การและกลไกการดำเนินงาน เพื่อเกิดโครงสร้างการทำงานแบบเครือข่ายบูรณาการที่มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้ 3) การนำและการอำนวยการ ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อส่งเสริมให้ครูและนักเรียนพัฒนานวัตกรรม และสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถขับเคลื่อนวัฒนธรรมองค์กรเชิงนวัตกรรม 4) การควบคุมและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดระบบประเมินผลเชิงสะท้อนที่สะท้อนการเรียนรู้จริงของผู้เรียนและครู 5) การใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรนวัตกรรมสนับสนุน เพื่อ

พัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่โปร่งใส ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง 6) การพัฒนากิจกรรมบูรณาการเพื่อเสริมทักษะนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะนวัตกรรมครบทั้ง 5 ด้าน สามารถคิดสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน 7) การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจริงและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2) การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยขั้นตอนนี้ใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยกว่า 20 แหล่ง ประกอบกับผลสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับโรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา สรุปได้ว่า “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่: 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไก 4) เงื่อนไขความสำเร็จ 5) แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ

ผลการตรวจสอบ ความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ารูปแบบนี้มีความถูกต้องอยู่ในระดับ มากที่สุด และ ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

3) การนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา ไปสู่การปฏิบัติ พบว่า การนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในทุกระดับ ทั้งครู ผู้เรียน โรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน โดยกระบวนการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุม และการประเมินผล ทำให้รูปแบบได้รับการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ในระดับครูผู้สอนมีความตระหนักในบทบาทใหม่จากผู้ถ่ายทอดสู่ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันระดมแนวคิดอย่างเป็นระบบ ทำให้เข้าใจลึกซึ้งต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Pattern-based, Project-based และ Problem-based ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนบนพื้นที่สูงที่มีความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์

ในระดับผู้เรียน เด็กมีพัฒนาการโดดเด่นด้านทักษะนวัตกรรม ทั้งการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม อธิบายเหตุผล และสื่อสารได้มั่นใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีภาษาแม่ต่างกันสามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการเรียนรู้ได้คล่องขึ้น ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและการทำงานโครงการ

ในระดับโรงเรียน เกิดวัฒนธรรมแห่งการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง ระบบการวางแผน การจัดองค์กร และการติดตามประเมินผลมีความชัดเจน โปร่งใส และรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น โรงเรียนมีความพร้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การทดลองนวัตกรรม และการเรียนรู้ร่วมกัน จนนำไปสู่การยกระดับคุณภาพในฐานะโรงเรียนต้นแบบของพื้นที่สูง

ในระดับผู้ปกครองและชุมชน เกิดความไว้วางใจและการยอมรับรูปแบบมากขึ้น ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ข้อมูลบริบท และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้โรงเรียนทำงานเชิงพื้นที่ได้อย่างเข้มแข็ง และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4) การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ในขั้นตอนนี้จะมีการประเมิน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน 2) การประเมินการจัดการกิจกรรมแบบบูรณาการของครู 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ผลการประเมิน มีดังนี้

1) การประเมินทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน พบว่า ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการทำงานร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

2) การประเมินการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการของครู พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการนำและการอำนวยความสะดวก

3) การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง พบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง/ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแบ่งงานอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ พบว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด

สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านขาแข้งพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. ระบบและกลไก 4. เงื่อนไขความสำเร็จ 5. แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักการบริหารเชิงระบบ

3) หลักการบูรณาการ

2. วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) เพื่อพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน

4) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอก

3. ระบบและกลไก แยกเป็น ระบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) และ ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

กลไก หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการ ที่จะช่วยให้การดำเนินการตามระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ ซึ่ง ในรูปแบบนี้ได้ใช้ กลไก SMART ในการขับเคลื่อนระบบ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

S : Situation analysis หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์ องค์กร และ สภาพแวดล้อม

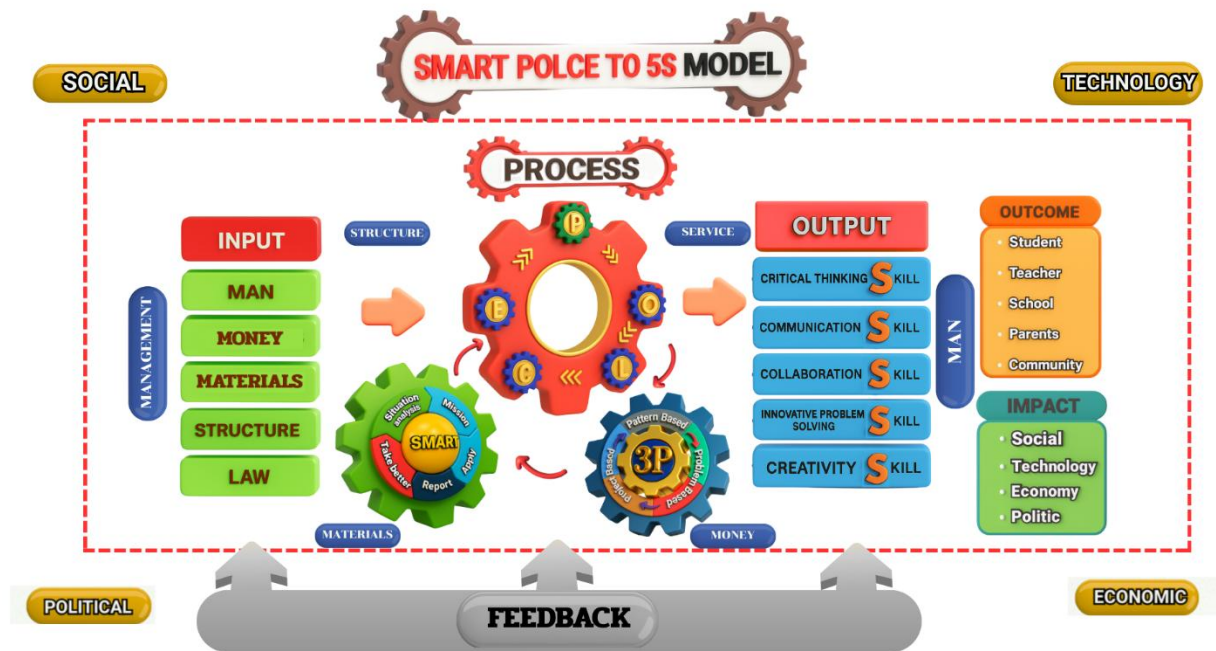
M : Mission หมายถึง การกำหนดพันธกิจสำคัญในการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ

A : Apply หมายถึง การนำกลไกไปสู่การปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

R : Report หมายถึง การรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

T : Take Better หมายถึง การแสวงหาแนวทางหรือวิธีการที่ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ

แสดงได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 ระบบและกลไกของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแห่งพัฒนา

4. เงื่อนไขความสำเร็จ

การดำเนินการตามรูปแบบฯ จะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
2. การสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชน
3. การพัฒนาศักยภาพของครูอย่างรอบด้าน

5. แนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ

การนำรูปแบบฯ ไปสู่การปฏิบัติ ควรได้มีการดำเนินการในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการจัดตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วน
2. พัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่กว้างขวางและหลากหลาย
4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ
5. พัฒนาทักษะของครูอย่างรอบด้าน
6. ประเมินและปรับปรุงรูปแบบอย่างต่อเนื่อง
7. ขยายผลความสำเร็จสู่โรงเรียนอื่นอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะนวัตกรรมในบริบทโรงเรียนพื้นที่สูง พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ POLCE ผสานวงจร PDCA ที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนร่วมกัน การจัดระบบและทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และการกำกับติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ชี้ให้เห็นถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญ เพราะทำให้โรงเรียนบูรณาการทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเข้ามาเป็นทรัพยากรการเรียนรู้ และลดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ กมลลักษณ์ นานปรัง (2567) ซึ่งได้ศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาไทยกลางของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับโรงเรียนระดับกลุ่มโมเดล อําเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า การใช้กระบวนการ POLC และการเปิดโอกาสให้ครู ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ช่วยยกระดับความสามารถด้านภาษาและการเรียนรู้ของเด็กชาติพันธุ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. จากผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก เงื่อนไขความสำเร็จ และการนำไปสู่การปฏิบัติ ได้รับการประเมินว่ามีความถูกต้องและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบมีทั้งความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่เป็นนวัตกรรมการบริหารเชิงระบบ ที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและความเป็นจริงของบริบทโรงเรียนพื้นที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสีเขียวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ สุรสาธินี บุญญาพิทักษ์ และคณะ (2560) ที่พบว่ารูปแบบที่ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ระดับสูง มักมีองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบการดำเนินงาน เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงและต่อยอดสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบได้

3. จากผลการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในหลายระดับ ทั้งครู ผู้เรียน โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะการเปลี่ยนบทบาทครูสู่ ผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการมีส่วนร่วมและนวัตกรรม ซึ่งการที่ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกวงจรของการบริหาร ทำให้ครูรู้สึกเป็นเจ้าของรูปแบบและมองเห็นความเกี่ยวข้องระหว่างการจัดกิจกรรมบูรณาการกับผลลัพธ์ด้านทักษะนวัตกรรมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ สุวรรณภา (2558) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด ในรายวิชาสัมมนาสังคมศึกษาของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับสูง ขณะเดียวกัน ภคสิริพร เจริญสวัสดิ์ (2568) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดกลาง อําเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พบว่า การดึงชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ช่วยสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเพิ่มทุนทางสังคมให้โรงเรียนอย่างยั่งยืน

4. ผลการประเมินรูปแบบฯ โดยภาพรวม พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านเขาแหงพัฒนา มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ การผสมผสานกลไก SMART เข้ากับกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม POLCE ภายใต้อำนาจการบริหารเชิงระบบที่ครบวงจร รูปแบบดังกล่าวมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในการบริหารจัดการ

สถานศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของโรงเรียน โดยสามารถเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ากับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ดุสิตา เลหาพันธุ์ และคณะ (2566) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด พบว่า รูปแบบการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขอบเขตการบริหารวิชาการ 2) การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ 3) กระบวนการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม และ 4) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจัยส่งเสริม 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วม การพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยี และระบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ยุคใหม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยกำหนดเป็นนโยบายสนับสนุนระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนากิจกรรมบูรณาการได้อย่างเป็นระบบ
2. ควรสนับสนุนงบประมาณด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น สื่อเทคโนโลยี STEM วัสดุการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้โรงเรียนพื้นที่สูงมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมบูรณาการ
3. ควรมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนพื้นที่สูงที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นวัตกรรม และแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้ POLCE ในบริบทโรงเรียนชนบท-โรงเรียนเมือง เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างทางบริบท
- ควรศึกษาความคุ้มค่าของรูปแบบ (Cost-Benefit Analysis) เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย
- ควรศึกษาปัจจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมบูรณาการ
- ควรศึกษาผลระยะยาว (Longitudinal Study) ของการพัฒนาทักษะนวัตกรรมในผู้เรียนเป็นรายบุคคล องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่ดำเนินผ่านกระบวนการ POLCE และกลไก SMART สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้มีความเป็นระบบ และมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง รูปแบบการบริหารดังกล่าวช่วยให้ครูออกแบบกิจกรรม

แบบ PBL-PjBL-PtBL ได้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนชาติพันธุ์ในพื้นที่สูง นอกจากนี้ รูปแบบดังกล่าวยังส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทั้งการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน เพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ทำให้รูปแบบนี้เป็นนวัตกรรมทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปขยายผลได้จริงในสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ชุมชน และผู้ปกครอง ควบคู่กับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่และระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลลักษณ์ นามรัง. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาไทย กลางของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับโรงเรียนระดับกลุ่มโมเดล อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. *วารสาร มจร.อุบลราชธานี*, 10(1), 1-20.
- ฉวีวรรณ สุวรรณภา. (2558). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิด ในรายวิชาสัมมนา สังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต แพร่. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(2), 1-19.
- ดุสิตา เลหาพันธุ์ เสาวณีย์ ศึกษาบัณฑิตและปัญญา ธีระวิทย์เลิศ. (2566). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ มีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(5), 811-834.
- ภาคีสฐาพร เจริญสวัสดิ์. (2568). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาด กลาง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี. *วารสารครุศาสตร์และการจัดการศึกษา*, 7(1), 1-18.
- โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา. (2566). รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา ปีการศึกษา 2565. โรงเรียนบ้านเขาหย่างพัฒนา.
- สุชาสินี บุญญาพิทักษ์, จริญญา ธรรมโชติ และ กรุณา แดงสุวรรณ. (2560). *โครงการนวัตกรรมการพัฒนา นักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.